

Zandhoven zomert

Een boekje vol inspiratie voor een zomer vol plezier!

#zandhovenzomert
#inzandhoven

Gemeente & OCMW Zandhoven

Liersebaan 12

2240 Zandhoven

03 410 16 20

info@zandhoven.be

Fietsen

Wie gaat fietsen in Zandhoven en omgeving komt zeker niet bedrogen uit! Mooie fietspaden of gezellige bosweggetjes, we hebben het allemaal!

Permanente fietsroutes:

- Molenroute: 57 en 52,5 km
- Conscienceroute: 27 km
- Waterwegenroute: 40 km (verkort 30 km)
- Liberationroute: 31 km
- Fietslus Groot-Zandhoven: 35 km

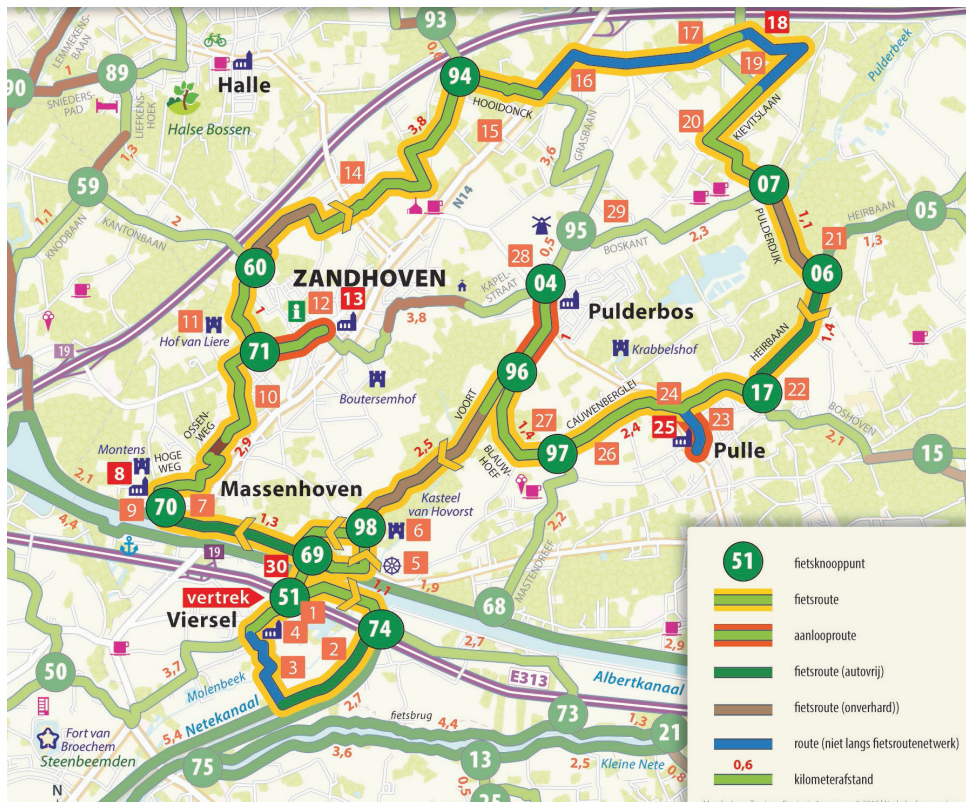
Alle routes kan je terugvinden op onze website! www.zandhoven.be.

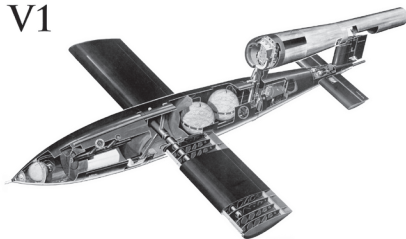

Liberation route

We nemen je mee doorheen de geschiedenis van de gemeente Zandhoven tijdens de Tweede Wereldoorlog. Je kan de volledig route online raadplegen via de QR-code of de route afhalen aan de dienst Onthaal.

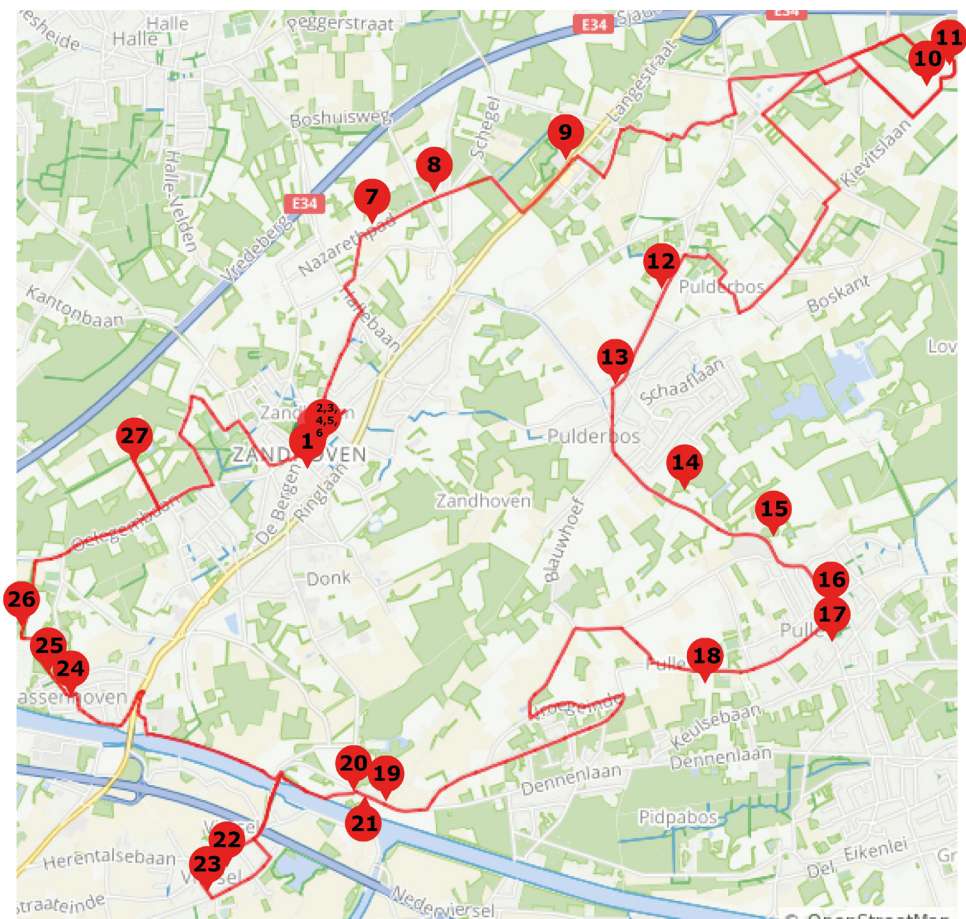
V1

Tip: je kan de route herkennen aan de plaatjes met deze soldaat.

Fietslus Groot-Zandhoven

1 Sint-Amelberga

De patroonheilige is Sint-Amelberga; zij is de patroonheilige van de landbouwers en van de zeelui. Het ontstaan van de parochie zou teruggaan tot de 13de eeuw. De gotische kerk dateert uit begin 16de eeuw en de toren van witte zandsteen werd verhoogd in 1689. De kerk werd in de 20ste eeuw tweemaal vernield en heropgebouwd. In de kerk bevindt zich onder meer de arduinen grafsteen van Arnold van Liere en echtgenote. Het is geplaatst tegen de westelijke muur van de noordelijke transeptarm. Arnold Van Liere was burgemeester van Antwerpen en is gestoven in 1529.

2 Pleinen

Zandhoven telt enkele driehoekige pleinen. Dat duidt op bewoning in de Frankische Tijd. Toen werden er driehoekige pleinen aangelegd. Dit plein was 'den blijk', hier werd namelijk de was te bleken gelegd.

3 Afspanning Sint-Christoffel

Sint-Christoffel is een vroegere afspanning. De laatste waard Joannes Ant. Fonteyn overleed in 1831 in Zandhoven. Later deed het dienst als slagerij en bakkerij, voor het een woonhuis werd. De Afspanning is eigendom van de gemeente.

4 Vrederecht

Het huidige vrederecht was vroeger Dekenij De Wildeman uit 1650. Het gebouw is opgetrokken in bak- en zandsteenarchitectuur. Vroeger zetelde het vrederecht in het gemeentehuis.

5 Amelbergastraat 20: Hotel De Zwaan

In huisnummer 20 was vroeger een hotel. De deur aan de linkerkant -nu nummer 18- was de ingang voor diegenen die er werkten.

6 Sint-Jozef

Hoewel de patroonheilige van Zandhoven Sint-Amelberga is, zijn er veel verwijzingen naar Sint-Jozef in Zandhoven. Rond 1930 was er een grote verering voor Sint-Jozef en Zandhoven heeft daar volop aan meegedaan. Vandaar veel verwijzingen naar Sint-Jozef (vb. Sint-Jozefzaal, Sint-Jozef beeldjes,...).

7 Nazarethpad

Hier heeft ooit een klein huisje gestaan voor arme mensen met een strooien dak en weinig of geen comfort. Dat werd het Nazarethhuisje genoemd. Vandaar de straatnaam.

8 Kapel voor Onze-Lieve-Vrouw van Troost

De kapel wordt ook het Huisje van Nazareth genoemd omdat de kapel langs buiten lijkt op een huisje. De milde schenkers besloten deze bidplaats op te richten als hulde aan de H. Familie omdat de Tweede Wereldoorlog voor hen op een gelukkige manier verlopen was. Wat de opdrachtgevers niet konden weten was dat men in de jaren 60 van de vorige eeuw een autostrade ging aanleggen, de E34. De opdrachtgevers hadden vroeger al een terrein beschikbaar gesteld voor de Zwart-Zusters. Op de hoek van dit terrein en de huidige Kapellebaan werd de kapel opnieuw opgericht met de gerecupereerde materialen.

9 CM Zorgverblijf Hooidonk

Domein Hooidonk is sedert de jaren 1969-1970 een zorgverblijf van de christelijke mutualiteiten. Het begon allemaal als klooster van de paters van de 'H.H. Harten van Jezus en Maria en Der Eeuwigdurende aanbidding van het Allerheiligste Sacrament des Altaars' in 1932. Een veel te moeilijke naam daarom werden de kloosterlingen gewoon picpussen genoemd. De picpussen zijn vernoemd naar de Rue de Picpus in Parijs waar de congregatie kort na haar stichting haar moederhuis vestigde. Hier werd gewerkt aan de vorming en opleiding van priesterkandidaten.

10 Revalidatiecentrum

In 1939 werd begonnen met de bouw van het Preventorium dat als naam Sint-Jozef kreeg. De spelbreker was de oorlog. Na de bevrijding werd het gebouw in beslag genomen door de Amerikanen die het gedurende een achttal maanden gebruiken als hospitaal. Waarom werd er voor Pulderbos gekozen voor een preventorium?

De lucht was hier zeer goed en het was een groene omgeving. Als je naar de bovenverdieping kijkt, dan moet je de ramen wegdenken. De patiëntjes lagen daar in open lucht te genieten van de gezonde lucht (een buitenkuur). Dankzij de medische vooruitgang was er minder behoefte aan preventoria. De gebouwen werden omgevormd tot een revalidatiecentrum voor kinderen en jongeren met neurologische problemen. Het is nu geëvolueerd naar een centrum voor kinderen en jongeren met epilepsie, aandoeningen van het centraal en perifeer zenuwstelsel en respiratoire aandoeningen.

10 Respijthuis Limmerik

In het respijthuis kunnen kinderen en jongeren met ernstige of fysieke chronische aandoeningen voor een tijdje terecht wanneer de zorg voor de ouders even te veel wordt (onderdeel van het Revalidatiecentrum).

12 Molen

De zogenaamde Bergmolen is een stenen windmolen gebouwd omstreeks 1840. De molen bleef in gebruik tot 1935. En in 1995 maalvaardig hersteld.

In 1987 werd de gemeente Zandhoven eigenaar. Naast de bergmolen hebben we ook de mechanische maalderij, een karkot en een bijenhal. In het karkot wordt oud molenaarsmaterieel en een prachtige verzameling van antiek landbouwalaam tentoongesteld.

De oude molen

12 Hemel, hel en vagevuur

De kleinste zijde van de driehoek, gevormd door het Frankisch dorpsplein, is nu ingenomen door drie merkwaardige gebouwen; ze kregen hun bijnaam in de volksmond omdat ze alle drie binnen 'de vest' liggen, een gracht die in ovale kring rondom deze huizen en tuinen loopt. Vanwaar de namen? De Hemel was de vroegere pastorie, de Hel de brouwerij en het Vagevuur was Dieltjens Hof.

13 Krabbelshof

Krabbelshof een groot, groen gebied van circa 350 hectare is eigendom van de familie van de Werve d'Immerseel. Op dit domein stond er vroeger een immens kasteel. Tot 1945 bewoonde burggraaf Gaëtan van de Werve d' Immerseel het in de 19de eeuw heropgebouwde kasteel. Ten gevolge van enkele vijandige voltreffers gedurende de Tweede Wereldoorlog en het gebruik door het Duitse en Canadese leger werd dit prachtig bouwwerk herschapen tot een puinhoop. Gaëtan liet de tuinierswoning ombouwen tot een luxueuze villa en in 1946 werd het kasteel in zijn opdracht door een groep paracommando's vakkundig opgeblazen.

14 Driehoekshof

Het Driehoekshof is een hof van Playsantiën van de familie Le Grelle. Hoven van Playsantiën waren de buitenverblijven van de rijke mensen uit de stad. In Zandhoven hebben we ook verschillende heerlijkheden. De meeste heerlijkheden waren in handen van de adel.

15 Sint-Petrus en Paulus

De gotische Sint-Petrus en Pauluskerk heeft een westertoren die dateert uit de 15de eeuw. Het koor, het transept en het driebeukig schip dateren uit de 17de eeuw. De toren was oorspronkelijk een vestingstoren, waar bij gevaar de mensen bescherming zochten in de toren. In 1602 woonde de pastoor in de kerk die toen erg vervallen was.

Voor de oorlog 1940-1945 bevonden zich twee klokken in de kerktoren. De kleinste klok van 1835 werd op 13 september 1943 meegenomen door de Duitsers. De Duitsers haalden uit de meeste kerken de klokken mee. Ze namen deze mee om te smelten en er oorlogsmateriaal van te maken. De andere klok 'Maria' genaamd -die zich nog altijd in de kerk bevindt en die toen gespaard is- is een unicum. Het zou de op één na oudste klok van België zijn die dateert van 1309.

De kerk van Pulle

17 St. Rochuskapel

De Sint Rochuskapel werd gebouwd in het midden van de 17de eeuw. Ze werd toegewijd aan Sint-Rochus. Deze heilige werd aanbeden ter bescherming tegen besmettelijke ziektes zoals de pest.

18 Fatima-oord

Dit Mariapark, gelegen aan de Fatimalaan, werd opgericht in 1935 ter ere van Onze-Lieve-Vrouw van Fatima en wordt bezocht door vele mensen die er komen bidden of er gewoon wat stilte zoeken. Het is sedert circa 1950 uitgebreid met een kruisweg.

19 Watermolen Viersel

De watermolen staat aan de Molenbeek en vormt de grens met Pulle. De watermolen die niet meer in gebruik is, hoort bij het kasteel van Hovorst (achterzijde). De watermolen werd gebouwd in 1662 -zoals blijkt uit de gevelsteen en ankers- onder Augustijn van de Werve en herbouwd in 1885 -ook te zien op de gevelankers- onder August M.J. van de Werve naar ontwerp van architect J.Claes.

Watermolen van Viersel

20 **Brouwerij de Valk**

Dit is een neoclassicistisch burgerhuis van vijf traveeën en twee bouwlagen onder leien schilddak. Aansluitend zijn er brouwerijgebouwen rondom een gekasseide binnenplaats. De oude muur aan de zijkant van het domein is een stuk van de oude stadsmuur van Antwerpen.

21 **Schandpaal**

Aan de overkant van de brouwerij staat de Schandpaal, ook wel Kaak genoemd. Dit heerlijkheidsteken werd rond 1675 opgericht door de heren van Hovorst. Het was een teken van macht. Kleine criminelen werden hier voor iedereen 'ten toon' gezet, aan de kaak gesteld. Het gebruik werd afgeschaft ten tijde van de Franse Omwenteling of Franse Revolutie.

22 **Oud-gemeentehuis**

Na de fusie van 1976 kreeg het gemeentehuis een andere bestemming. In de rechterkant bevond zich de bibliotheek en in de linkerkant het postkantoor. Zowel het postkantoor als de bibliotheek zijn inmiddels verdwenen. Momenteel is men het gebouw aan het restaureren.

23 Sint-Willibrodus

De parochiekerk van Viersel is gewijd aan Sint-Willibrordus. De oorspronkelijke gotische kerk dateerde uit de 15de eeuw. Ze werd mettertijd vergroot en kreeg in de 19de eeuw haar neogotisch uiterlijk. De kerk wordt aangeduid als Kempische gotiek. Aan de binnenzijde van de kerk bevindt zich een houten spitstongewelf dat in 1888-1989 vernieuwd is. Na de twee wereldoorlogen moest de kerk hersteld worden; namelijk in 1921 en in de periode van 1945 tot 1949.

Op het kerkhof vind je een aantal graven van gesneuvelden uit de Tweede Wereldoorlog en de oorlogsgraven van korporaal David Thursby en soldaat Ronald Charles Bird van het Gemeenebest.

24 Gemeentehuis

Midden op het plein staat het oude gemeentehuis van Massenhoven. Juist zoals in de andere deelgemeentes heeft ook dit gebouw een nieuwe bestemming gekregen. Momenteel is er een strijkatelier gehuisvest.

25 Sint-Stefaan

De Sint-Stefaan kerk is een neogotisch gebouw van 1857-1858 en is in de plaats gekomen van een kleinere kerk die dateerde uit 1562. Tijdens de oorlogen heeft de kerk heel wat schade opgelopen. Maar ook door de natuur werd de kerk zwaar beschadigd; op 25 januari 1990 beschadigde windstoot van 170 km/per uur de kerk.

26

Domein Montens

Het huidig uitzicht van Kasteel Montens, ook gekend als het Hof van Massenhoven, gaat voornamelijk terug tot de 18de eeuw.

Het kasteeldomein omvat naast het kasteel ook een park met vijver, prachtige dreven, akkers en weilanden.

De gebogen oprijlaan en het sierlijk ijzeren hek met een ijzeren poort tussen geblokte hardstenen pijlers met topvazen geven toegang tot een statsieplein. Het kasteelgebouw is een classicistisch herenhuis van zeven plus drie traveeën, een kelderverdieping en twee bouwlagen onder een leien schilddak, waarvan de nok parallel loopt aan de straat. Links en rechts heb je de koetshuizen met paardenstallen. Het koetshuis met paardenstallen aan de rechterkant was voor de gasten, links voor eigen gebruik.

27

Kasteel van Lyre – Zandhoven

Het zogenaamd 'Hof van Liere' werd door de heren van die naam, in de beginjaren van de 15de eeuw door Maximiliaan T'Seraerts ge/verbouwd als feodale burcht en is omgeven door beschermende waterpartijen. In het eerste kwart van de 19de eeuw werd het nogmaals verbouwd en gerestaureerd door J.J. Meyers. Het was in de jaren 1500 het zomerpaleis van Arnold van Liere, scout in Zandhoven en ook burgemeester van Antwerpen. De woning telt 52 kamers en twee voorhuizen.